

Адміністративне право України

У підручнику пропонується у систематизованому вигляді сучасний комплекс теоретичних положень правових інститутів, норм права, що регулюють відносини влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, інших суб'єктів владних повноважень, які здійснюють функції публічного адміністрування.

Висвітлюються фундаментальні засади українського адміністративного права, його системної трансформації та адміністративно-правових аспектів вступу України до Європейського Союзу. Розкриваються питання, які в існуючих підручниках лише побіжно згадуються або взагалі відсутні. Розділи підручника виокремлено і структуровано за кредитно-модульною системою, яка відповідає планам і програмам підготовки юристів у галузі знань 08 «Право».

Подано теоретичний матеріал, завдання для самостійної роботи, практикуми, таблиці, схеми, наведено літературу.

Для викладачів, студентів, аспірантів закладів вищої освіти, широкого кола читачів, які цікавляться питаннями адміністративного права.

ЗМІСТ

Слово до читача директорки Навчально-наукового інституту права	17
Кафедра адміністративного права та процесу: становлення, розвиток, сучасність.....	20

РОЗДІЛ I

<i>Правова природа (історія) адміністративного права.</i>	<i>23</i>
--	-----------

Глава 1. Історія становлення та розвитку адміністративного права.....	23
1.1. Передумови виникнення адміністративного права та адміністративної науки. Камеральні науки.....	23
1.2. Поліцейське право, перехід до адміністративного права	25
1.3. Адміністративне право та адміністративно-правова наука в Україні	32
Перелік рекомендованої літератури	37

РОЗДІЛ II

<i>Адміністративне право у правовій системі України.....</i>	<i>39</i>
--	-----------

Глава 2. Поняття адміністративного права	39
2.1. Адміністративне право у правовій системі України.....	39
2.2. Зміст і обсяг категорії поняття «адміністративного права».	44
2.3. Понятійний апарат адміністративного права.....	49
2.4. Концепти адміністративного права	53
2.4.1. Поняття «концепт» адміністративного права	53
2.4.2. Адміністративно-правові режими.....	56
2.4.3. Адміністративна юрисдикція	59
2.4.4. Адміністративно-правовий статус	61
2.4.5. Управління і адміністрування	64
2.5. Дефініція адміністративного права.....	67
2.6. Генеза та інституалізація адміністративного права.....	72
2.6.1. Камеральна діяльність	72
2.6.2. Поліцейська діяльність	75
2.6.3. Діяльність щодо обмеження вільного розсуду адміністрації.....	80

2.7. Актуальність навчальної дисципліни «Адміністративне право»	84
Перелік рекомендованої літератури	89

Глава 3. Предмет (відносини), метод і доктрина адміністративного права.	90
3.1. Предмет (відносини) адміністративного права.	90
3.1.1. Відносини зміст предмета адміністративного права.	90
3.1.2. Системність, парадигма предмета адміністративного права.	99
3.1.2.1. Публічна адміністрація	100
3.1.2.2. Публічне адміністрування	102
3.1.2.3. Відносини адміністративних зобов'язань. Принцип легітимних очікувань	103
3.2. Метод адміністративно-правового регулювання.	106
3.3. Доктрина адміністративного права	111
Перелік рекомендованої літератури	119

Глава 4. Принципи адміністративного права.	120
4.1. Поняття принципів адміністративного права.	120
4.2. Європейські стандарти (принципи) адміністративного права	122
4.2.1. Поняття європейських стандартів адміністративного права	122
4.2.2. Сфери застосування принципів (стандартів)	127
4.2.2.1. Сфера забезпечення прав людини	127
4.2.2.2. Сфера публічної адміністрації	129
4.2.2.3. Сфера державної служби	134
4.2.2.4. Сфера адміністративних послуг	135
4.2.2.5. Сфера адміністративної юстиції.	136
4.3. Система принципів адміністративного права	139
Перелік рекомендованої літератури	143

Глава 5. Норми адміністративного права.	145
5.1. Поняття норми в адміністративному праві.	145
5.2. Структура адміністративно-правової норми	155
5.3. Види адміністративно-правових норм.	158
5.4. Реалізація адміністративно-правових норм.	159
5.5. Форми і джерела норм адміністративного права.	164

Перелік рекомендованої літератури	167
--	------------

РОЗДІЛ III

Суб'єкти адміністративного права.....	168
--	------------

Глава 6. Суб'єкти публічного адміністрування (публічного управління) як суб'єкти адміністративного права.....	168
--	------------

6.1. Поняття та ознаки категорії «суб'єкт публічного адміністрування», «суб'єкт публічного управління».....	168
6.2. Система суб'єктів публічного адміністрування	171
6.3. Компетенція та повноваження суб'єкта публічного адміністрування (публічного управління)	172
6.4. Президент України як суб'єкт адміністративного права.....	174
6.5. Система органів виконавчої влади.....	175
6.6. Порядок створення, реорганізації та ліквідації органів виконавчої влади	191
6.7. Спеціальні органи державного управління як суб'єкти адміністративного права.	193
6.8. Система органів місцевого самоврядування	195
6.9. Порядок створення, реорганізація та ліквідація органів місцевого самоврядування	204
6.10. Військово-цивільні та військові адміністрації.....	208
Перелік рекомендованої літератури	217

Глава 7. Приватна особа як суб'єкт адміністративного права.	219
---	------------

7.1. Зміст поняття «приватна особа».	219
7.2. Види приватних осіб.	221
7.2.1. Громадяни України	221
7.2.2. Іноземці, особи без громадянства	224
7.2.3. Біженці та особи, які потребують додаткового чи тимчасового захисту.....	226
7.2.4. Фізичні особи-підприємці.....	228
7.2.5. Юридичні особи приватної форми власності – підприємства, установи, організації як суб'єкти адміністративного права	229
7.2.6. Інститут громадянського суспільства як суб'єкт адміністративного права	230
7.3. Адміністративна правосуб'єктність приватної особи.....	232

7.3.1. Адміністративна правоздатність	233
7.3.2. Адміністративна дієздатність	234
7.3.3. Адміністративна деліктоздатність	235
7.3.4. Загальний та спеціальний адміністративно-правовий статус приватної особи.....	236
7.4. Суб'єктивні публічні права та обов'язки приватної особи.....	237
7.4.1. Сутність суб'єктивних публічних прав та обов'язків	237
7.4.2. Окремі види суб'єктивних публічних прав приватних осіб та їх характеристика	239
7.4.2.1. Право на участь в ухваленні рішень.	240
7.4.2.2. Право на звернення.....	242
7.4.2.3. Право на електронну петицію	246
7.4.2.4. Право на свободу мирних зібрань.....	248
7.4.2.5. Право на адміністративне оскарження	250
7.5. Право приватної особи на публічну інформацію	250
Перелік рекомендованої літератури	258

Глава 8. Незалежні регулятори у публічному адмініструванні (публічному управлінні)	259
8.1. Поняття, сутність та функції незалежних регуляторів у публічному адмініструванні (публічному управлінні).	259
8.2. Незалежні регуляторні органи в Україні	261
8.2.1. Правовий статус Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.....	263
8.2.2. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку	264
8.2.3. Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей	266
8.2.4. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку	267
8.2.5. Національна рада з питань телебачення і радіомовлення України	269
Перелік рекомендованої літератури	270

Глава 9. Військово-адміністративне право	271
9.1. Поняття та сутність військово-адміністративного права.....	271
9.2. Суб'єкти публічного адміністрування (публічного управління) у сфері оборони	275

9.3. Зарубіжний досвід публічного адміністрування (публічного управління) обороною держави	283
Перелік рекомендованої літератури	292

РОЗДІЛ IV

<i>Інститут публічного майна.</i>	294
Глава 10. Правова природа публічного майна.	294
10.1. Поняття, ознаки, сутність публічного майна в сучасній системі адміністративного права України.	294
10.2. Види публічного майна.	298
10.3. Правовий режим публічного майна.	301
10.4. Відповідальність суб'єктів публічної адміністрації щодо використання публічного майна	302
Перелік рекомендованої літератури	311

РОЗДІЛ V

<i>Інструменти публічного адміністрування (публічного управління).</i>	312
---	-----

Глава 11. Значення інструментів публічного адміністрування (публічного управління)	312
11.1. Поняття та сутність інструментів публічного адміністрування (публічного управління)	312
11.2. Види інструментів публічного адміністрування (публічного управління)	313
11.3. Розуміння вибору інструментів публічного адміністрування (публічного управління)	315
Перелік рекомендованої літератури	316

Глава 12. Нормативно-правовий акт як інструмент публічного адміністрування (публічного управління)	318
12.1. Поняття та ознаки нормативно-правового акта.	318
12.2. Види нормативно-правових актів.	319
12.3. Вимоги до нормативно-правового акта.	321
12.4. Процедура підготовки і прийняття нормативно-правового акта.	324
12.5. Набрання чинності (дія) нормативно-правового акта.	328
12.6. Підстави для визнання нормативно-правового акта протиправним.	330

12.7. Припинення дії нормативно-правового акта.....	333
Перелік рекомендованої літератури	334

Глава 13. Індивідуальний (адміністративний) акт як інструмент публічного адміністрування (публічного управління).

13.1. Поняття та ознаки індивідуального (адміністративного) акта.	336
13.2. Види індивідуальних (адміністративних) актів.	337
13.3. Процедура видання (ухвалення) індивідуального (адміністративного) акта	339
13.4. Набуття чинності (законність) індивідуального (адміністративного) акта.....	342
13.5. Відкликання та скасування індивідуального (адміністративного) акта.	344
13.6. Неправомірний індивідуальний (адміністративний) акт.	346
13.7. Юридичні наслідки неправомірних індивідуальних (адміністративних) актів	348
Перелік рекомендованої літератури	353

Глава 14. Адміністративний договір як інструмент публічного адміністрування (публічного управління).

14.1. Юридичне значення та розмежування правових договорів.....	354
14.2. Поняття, сутність та ознаки адміністративного договору.	357
14.3. Види адміністративних договорів.	360
14.4. Правові передумови укладання адміністративного договору.....	363
14.5. Чинність адміністративного договору.....	365
14.6. Правові наслідки протиправного адміністративного договору.....	366
14.7. Нікчемний та недійсний адміністративний договір	369
Перелік рекомендованої літератури	370

Глава 15. План та фактичні дії як інструменти публічного адміністрування (публічного управління).

15.1. Поняття, сутність та ознаки планів як інструментів публічного адміністрування (публічного управління).....	372
15.2. Види та сфера застосування планів.....	375
15.3. Поняття, юридичне значення та ознаки фактичних дій.....	378

15.4. Види та сфера застосування фактичних дій.....	379
Перелік рекомендованої літератури	381
Глава 16. Адміністративні послуги.....	382
16.1. Поняття та ознаки адміністративної послуги.	382
16.2. Види адміністративних послуг.....	386
16.3. Суб'єкти відносин та порядок надання адміністративних послуг.	389
16.4. Відмінність адміністративних послуг від інших видів послуг у публічному адмініструванні (публічному управлінні).....	398
Перелік рекомендованої літератури	401

РОЗДІЛ VI

Адміністративні процедури.....	402
---------------------------------------	------------

Глава 17. Розуміння адміністративної процедури	402
17.1. Поняття, завдання та види адміністративної процедури.	402
17.2. Принципи адміністративної процедури.	405
17.3. Стадії адміністративної процедури.	408
17.4. Учасники адміністративної процедури.	412
17.5. Особливості реалізації електронних адміністративних процедур.....	415
Перелік рекомендованої літератури	417

Глава 18. Адміністративний розсуд у публічному адмініструванні (публічному управлінні).....	418
18.1. Поняття та сутність дискреційних повноважень та адміністративного розсуду.....	418
18.2. Правові засади застосування адміністративного розсуду.	422
18.3. Умови застосування та критерії законності дій (рішень), вчинених на підставі адміністративного розсуду.....	423
18.4. Судовий контроль (межі контролю) за діями суб'єктів адміністрування щодо застосування ними адміністративного розсуду.....	426
Перелік рекомендованої літератури	429
Глава 19. Адміністративно-правові режими.....	431
19.1. Поняття, сутність та класифікація (види) адміністративно-правових режимів.....	431
19.2. Адміністративно-правовий режим надзвичайного стану.	435

19.3. Адміністративно-правовий режим воєнного стану	440
Перелік рекомендованої літератури	445

Глава 20. Електронне урядування у публічному адмініструванні (публічному управлінні)	446
20.1. Поняття та значення електронного урядування.....	446
20.2. Співвідношення понять «електронне урядування», «електронна держава», «електронний парламент», «електронна демократія», «електронний уряд», «електронний суд»	452
20.3. Електронна публічна адміністрація	456
Перелік рекомендованої літератури	458

РОЗДІЛ VII

Службове право	459
-----------------------------	------------

Глава 21. Публічна служба та державна служба.	459
21.1. Поняття та сутність публічної та державної служби: співвідношення понять.....	459
21.2. Види публічної та державної служби.	461
21.3. Класифікація публічних та державних службовців та її практичне значення	468
21.4. Відмінність публічної служби від інших видів трудової діяльності.....	471
Перелік рекомендованої літератури	474

Глава 22. Проходження публічної та державної служби.....	476
22.1. Вступ на публічну та державну службу.	476
22.2. Службова кар'єра.....	485
22.3. Припинення публічної та державної служби.	496
22.4. Особливості проходження служби в органах місцевого самоврядування.....	502
22.5. Особливості і порядок проходження дипломатичної служби	509
22.6. Особливості проходження військової служби.....	516
Перелік рекомендованої літератури	530

Глава 23. Публічні службовці.....	531
23.1. Поняття публічного службовця.....	531

23.2. Основи правового статусу публічного службовця.....	532
23.3. Права та обов'язки публічного службовця.....	533
23.4. Етичні вимоги до публічних службовців.....	537
23.5. Матеріальне і соціальне забезпечення публічних службовців.....	543
23.6. Політична неупередженість публічних службовців.....	550
23.7. Особливості захисту права на державну та публічну службу.....	553
Перелік рекомендованої літератури.....	555
Глава 24. Дисциплінарна відповідальність публічних службовців.....	557
24.1. Поняття та значення дисциплінарної відповідальності публічних службовців.....	557
24.2. Підстави та порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності публічних службовців.....	560
24.3. Система дисциплінарних стягнень і порядок їх застосування.....	571
Перелік рекомендованої літератури.....	575
Глава 25. Запобігання корупції у сфері публічної служби.....	576
25.1. Правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні.....	576
25.2. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища.....	576
25.3. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поведження з ними.....	577
25.4. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.....	583
25.5. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування.....	587
25.6. Обмеження спільної роботи близьких осіб.....	589
25.7. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.....	591
25.8. Фінансовий контроль щодо публічних службовців.....	596
25.9. Інститут викривачів в антикорупційному законодавстві: поняття, значення, особливості.....	602
Перелік рекомендованої літератури.....	606

РОЗДІЛ VIII

<i>Адміністративно-деліктне право</i>	607
---	-----

Глава 26. Адміністративна відповідальність	607
---	-----

26.1. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності.....	607
--	-----

26.2. Поняття та ознаки адміністративної відповідальності.....	610
---	-----

26.3. Принципи адміністративної відповідальності.....	613
--	-----

26.4. Особливості адміністративної відповідальності юридичних осіб.....	615
--	-----

26.5. Законодавчі акти, які регулюють відносини у сфері адміністративної відповідальності.....	618
---	-----

26.6. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності.....	621
---	-----

26.7. Правова невизначеність адміністративної відповідальності.....	624
--	-----

Перелік рекомендованої літератури	629
--	-----

Глава 27. Адміністративне правопорушення (проступок)	630
---	-----

27.1. Поняття та ознаки адміністративного правопорушення (проступку).....	630
--	-----

27.2. Юридичний склад адміністративного правопорушення (проступку).....	633
--	-----

27.3. Особливості юридичного складу адміністративного правопорушення (проступку), зафіксованого в автоматичному режимі.....	639
--	-----

27.4. Юридичний склад військових адміністративних правопорушень (проступків).....	644
--	-----

27.5. Відмежування адміністративного правопорушення (проступку) від кримінального правопорушення (проступку).....	647
--	-----

Перелік рекомендованої літератури	651
--	-----

Глава 28. Заходи адміністративної відповідальності	652
---	-----

28.1. Поняття та призначення адміністративних стягнень.....	652
--	-----

28.2. Система і види адміністративних стягнень.....	654
--	-----

28.3. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб за вчинення адміністративних правопорушень (проступків).....	658
--	-----

28.4. Заходи впливу, що застосовуються до юридичних осіб.....	664
--	-----

28.5. Загальні правила накладання адміністративних стягнень.....	669
28.6. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність.....	672
28.7. Застосування основних та додаткових адміністративних стягнень	674
Перелік рекомендованої літератури	676

Глава 29. Провадження у справі про адміністративне правопорушення (проступок)	677
29.1. Поняття та особливості провадження в справі про адміністративні правопорушення (проступок).....	677
29.2. Звичайне провадження.....	678
29.3. Спрощене провадження.....	679
29.4. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення (проступки).....	682
29.5. Розгляд справи про адміністративне правопорушення (проступок).....	691
29.6. Докази в справах про адміністративні правопорушення (проступки), оцінка доказів.....	694
29.7. Права та обов'язки осіб, які беруть участь у провадженні у справах про адміністративні правопорушення (проступки).....	698
29.8. Порядок і строки оскарження постанови про накладання адміністративних стягнень.....	701
29.9. Виконання постанови у справі про адміністративні правопорушення (проступки).....	705
29.10. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення (проступки).....	707
Перелік рекомендованої літератури	720

РОЗДІЛ ІХ

<i>Захист приватної особи у сфері публічного адміністрування (публічного управління).....</i>	721
---	------------

Глава 30. Засоби захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у сфері публічного адміністрування (публічного управління).....	721
--	------------

30.1. Поняття та сутність позасудового захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у відносинах із публічною адміністрацією.	721
30.2. Поняття засобів захисту особи у сфері публічного адміністрування (публічного управління), їх види.	724
30.3. Адміністративне оскарження та процедура розгляду і вирішення справи за скаргою.	725
30.4. Предмет адміністративного оскарження.	726
30.5. Форми звернення громадян, їх характеристика та строки розгляду.	727
30.6. Суб'єкти адміністративного оскарження.	731
30.7. Підстави та порядок подання скарги.	732
30.8. Медіація як альтернативний спосіб вирішення адміністративних спорів	734
Перелік рекомендованої літератури	737

Глава 31. Відшкодування матеріальної шкоди, завданої суб'єктом публічної адміністрації приватним особам......

31.1. Підстави відшкодування шкоди, завданої приватній особі.	738
31.2. Процедура, за якою суб'єкт публічного адміністрування відшкодовує шкоду, завдану приватній особі.	740
31.3. Способи відшкодування шкоди приватним особам, завданої суб'єктом публічної адміністрації	743
Перелік рекомендованої літератури	744

Глава 32. Міжнародний захист приватних осіб......

32.1. Поняття міжнародного захисту приватних осіб	745
32.2. Загальна система інституту «право міжнародного захисту»	746
32.3. Загальні засади міжнародного захисту в Україні	749
Перелік рекомендованої літератури	754

РОЗДІЛ X

Адміністративне право країн Європейського Союзу......

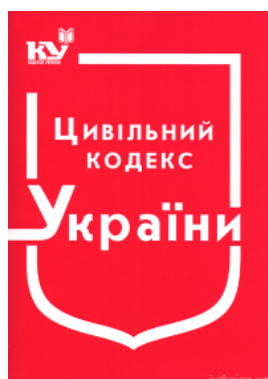
Глава 33. Адміністративне право окремих країн Європейського Союзу	756
33.1. Адміністративне право Німеччини.	756

33.2. Адміністративне право Франції.....	761
33.3. Адміністративне право Італії.....	766
Перелік рекомендованої літератури	769
Авторський колектив	770

Книги, які можуть вас зацікавити

Кримінальний кодекс України

Цивільний Кодекс України

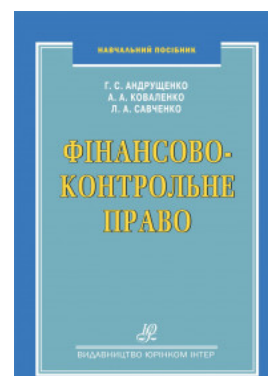
Право інтелектуальної власності: підручник

Типові форми договорів. Видання друге

Буква закону. The letter of the law

Фінансово-контрольне право. Навчальний посібник

Перейти до галузі права
Адміністративне право

[Перейти на сайт →](#)